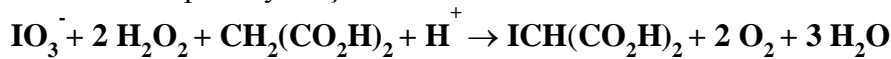

5.111 Ders Özeti #30

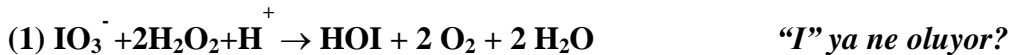
Geçiş Metalleri

Konu: Kristal Alan Terisi ve Spektrokimyasal Seriler
Bölüm 16

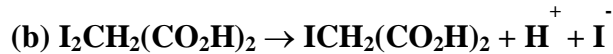
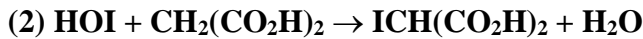
Bir molekülün rengi yükseltgenmiş haline veya bağlanmış haline bağlı olabilir. Örnek: salınan saat. Genel tepkimeyi düşünelim:

Tüm tepkime iki kısma ayrılabilir (**1** ve **2**), ikincisi tekrar iki kısma bölünebilir (**a** ve **b**):

(Not: Birinci tepkimedeki ürün HOI, ikinci tepkimede reaktiftir.)

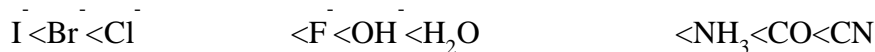
Tepkime ilerlerken, renk berraktan ambere oradan koyu maviye dönüşür. Burada, I^- berraktır. Amber rengi I_2 oluşumundan gelir. Koyu mavi renk çözeltide mevcut olan nişastaya bağlanmış I^- ve I_2 den kaynaklanır. Görüldüğü gibi, iyotun rengi onun yükseltgenmiş haline veya bağlanmış haline bağlıdır (nişastaya bağlanmış veya bağlanmamış oluşuna göre).

Geçiş metali koordinasyon kompleksleri çok güzel renklere sahip olabilir. Koordinasyon kompleksinde oluşan renkler geçiş metalinin ve ligantın doğasına bağlıdır. Kristal alan teorisi çeşitli koordinasyon komplekslerinin gözlenen renklerini açıklamak için kullanılabilir.

Spektrokimyasal Seriler - genel ligantların d-orbital enerji seviyelerini bağlı yarma gücü

Kuvvetli alan ligantları - d-orbitalleri arasında büyük enerji farkı oluşturur.

Zayıf alan ligantları - d-orbitalleri arasında küçük enerji farkı oluşturur.

zayıf alan ligantları

kuvvetli alan ligantları

küçük Δ_o

büyük Δ_o

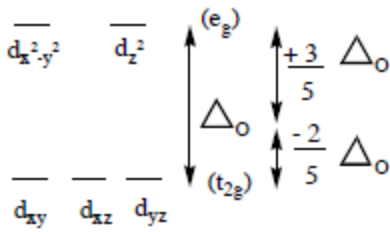
Yüksek spin

Düşük spin

Spektrokimyasal Seriler (Örnek: Sekizyüzlü Kompleksler)

Fe^{3+} ün iki farklı bileşimini düşünelim: yüksek spin $[\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$ ve düşük spin $[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{3-}$.

d sayımı = ?

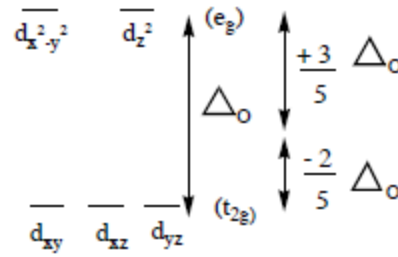

yüksek spin

$[\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$ içinde Fe^{3+}

d^n elektron dizilişi =

KAKE =

düşük spin

$[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{3-}$ içinde Fe^{3+}

d^n elektron dizilişi =

KAKE =

Sekizyüzlü Koordinasyon Komplekslerinde Işığın Soğurulması

Bir maddede, bir elektronu daha üst enerji seviyesine uyarlamak için gereken enerji, gelen ışığın enerjisi ile aynı ise, gelen ışığın fotonu soğurulur.

$$E_{\text{ışık}} = h\nu = \Delta_o$$

E = soğurulan ışık enerjisi

h = Planck sabiti

ν = frekans

Δ_o = sekizyüzlü kristal alan yarıлма enerjisi (KAYE)

Yüksek frekanslı ışık soğurulursa, soğurulan ışığın dalgaboyu _____.

$$c = \lambda\nu$$

c = ışık hızı

λ = dalgaboyu

ν = frekans

Örneğimize geri dönelim: yüksek spin $[\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$ ve düşük spin $[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{3-}$

Yüksek spin $[\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$ ün kristal alan yarıлма enerjisi 171 kJ/mol dür.

Düşük spin $[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{3-}$ ün kristal alan yarıлма enerjisi 392 kJ/mol dür.

Her iki kompleks tarafından soğurulan ışığın dalgaboyunu hesaplayınız.

Yüksek spin $[\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$

$\lambda = c/v$ ve $v = \Delta_o/h$, böylece

$$\lambda = hc/\Delta_o = \frac{(6.626 \times 10^{-34} \text{ J s})(2.997 \times 10^8 \text{ m/s})}{(171 \text{ kJ/mol})(1000 \text{ J/kJ})(1 \text{ mol}/6.022 \times 10^{23})} = 7.00 \times 10^{-7} \text{ m or } 700. \text{ nm}$$

$[\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$ kırmızı ışığı soğurur.

Düşük spin $[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{3-}$

$$\lambda = hc/\Delta_o = \frac{(6.626 \times 10^{-34} \text{ J s})(2.997 \times 10^8 \text{ m/s})}{(392 \text{ kJ/mol})(1000 \text{ J/kJ})(1 \text{ mol}/6.022 \times 10^{23})} = 3.05 \times 10^{-7} \text{ m or } 305. \text{ nm}$$

$[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{3-}$ mor ışığı soğurur.

Örnek: $[\text{Cr}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$ ve $[\text{Cr}(\text{NH}_3)_6]^{3+}$ 'nin renklerinin farklı oluşunu açıklayınız.

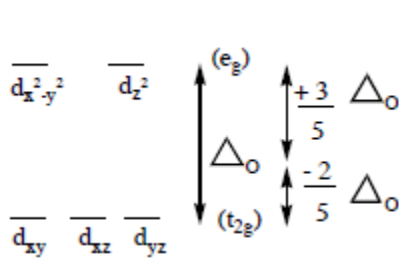
$[\text{Cr}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$ ve $[\text{Cr}(\text{NH}_3)_6]^{3+}$ da Cr' un yükseltgenme sayısı?

d sayımı?

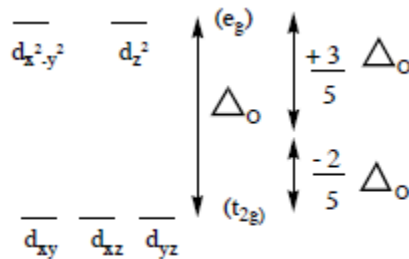
CN?

Ligant türü?

Sekizyüzlü Kristal Alan Yarıлма Diyagramı:

$[\text{Cr}(\text{H}_2\text{O})_6]^{3+}$ içinde Cr^{3+}

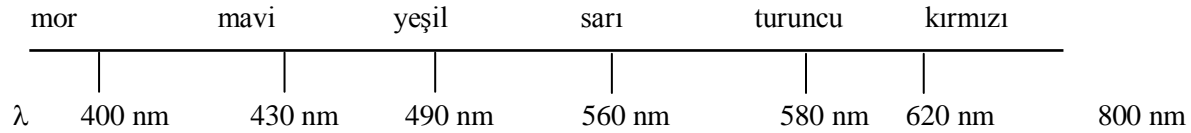

$[\text{Cr}(\text{NH}_3)_6]^{3+}$ içinde Cr^{3+}

H₂O zayıf /ortalama bir alan ligantıdır.
(Δ_o daha küçüktür.)

NH₃ is a kuvvetli bir alan ligantıdır.
(Δ_o daha büyüktür.)

$\Delta_o =$ Daha küçük Δ_o	$E =$ Daha düşük E	$\nu =$ Soğurulan frekans	$\Delta_o =$ Daha büyük Δ_o	$E =$ Daha yüksek E	$h\nu =$ Soğurulan frekans
$c/\nu =$ daha düşük frekans soğurulur	$\lambda =$ Soğurulan dalga boyu		$c/\nu =$ daha yüksek frekans soğurulur	$\lambda =$ Soğurulan dalgaboyu	

Geçen ışığın rengi, soğurulan ışığın renginin tamamlayıcısıdır. Mor sarının tamamlayıcısıdır; mavi turuncunun tamamlayıcısıdır; yeşil kırmızının tamamlayıcısıdır.

Geçen ışığın dalgaboyu _____ dir.
[Cr(H₂O)₆]³⁺ mordur (400-430 nm)

Geçen ışığın dalgaboyu _____ dir.
[Cr(NH₃)₆]³⁺ sarıdır (560-580 nm)

Kristal alan yarıлма enerjisinin tahmin etme (kJ/mol cinsinden)

Örnek [CrCl₆]³⁻ soğurulan ışığın en şiddetli dalgaboyu 740 nm dir.

Tahmin edilen renk:

Soğurulan ışığın frekansı $c/\lambda = (2.997 \times 10^8 \text{ m/s}) / (740 \times 10^{-9} \text{ m}) = 4.05 \times 10^{14} \text{ s}^{-1}$

Kristal alan yarıлма enerjisi, Δ_o $h\nu = (6.626 \times 10^{-34} \text{ J s}) (4.05 \times 10^{14} \text{ s}^{-1}) = 2.68 \times 10^{-19} \text{ J}$

$$(2.68 \times 10^{-19} \text{ J}) \times (1 \text{ kJ}/1000 \text{ J}) \times (6.022 \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}) = 160 \text{ kJ/mol}$$

Hangi koordinasyon kompleksleri renksizdir?

Bütün d-orbitalleri _____. Görünür bölgede d-d geçişi gözlenmez.

Örnek. Zn²⁺ ve Cd²⁺

Sekizyüzlü Koordinasyon Komplekslerinde Renk: Özet

<u>Ligantlar</u>	$I^- < Br^- < Cl^-$ Zayıf alan ligantları	$F^- < OH^- < H_2O$	$< NH_3 < CO < CN$ Kuvvetli alan ligantları
	Küçük Δ_o Yüksek spin		Büyük Δ_o Düşük spin

Kompleksler

<u>Soğurulan</u>	Düşük enerjili fotonlar Düşük frekans Uzun dalgaboyu (Spektrumun sarı/turuncu/kırmızı ucu)	Yüksek enerjili fotonlar Yüksek frekans Kısa dalgaboyu (Spektrumun mor/mavi/yeşil ucu)
------------------	--	--

Kompleksler

<u>Geçen</u>	Soğurulan ışığın tamamlayıcısı (Spektrumun mor/mavi/yeşil ucu)	Soğurulan ışığın tamamlayıcısı (Spektrumun sarı/turuncu/kırmızı ucu)
--------------	--	--

Mor sarının tamamlayıcısıdır; turuncu mavinin tamamlayıcısıdır; kırmızı yeşilin tamamlayıcısıdır.

Kobalt içeren koordinasyon kompleksleri çok çeşitli renklere sahiptir.

Hangi vitamin kobalt içerir?